

USPOSTAVLJANJE MREŽE 24/7 U OKVIRU KONVENCIJE MEDICRIME

STUDIJA IZVODLJIVOSTI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ovaj izvještaj je pripremljen u okviru projekta Vijeća Evrope pod nazivom: Procjena potreba - Krivotvoreni medicinski proizvodi (NA-FAMED)

Ovaj izvještaj su pripremili nezavisni stručnjaci Vijeća Evrope:

- Gđa Ioana Albani, tužiteljica, Uprava za istraživanje organiziranog kriminala i terorizma (D.I.O.C.T.) iz Rumunije - Tužilaštvo pri Visokom kasacionom sudu i sudu pravde (P.O.H.C.C.J.)
- G. Branko Stamenković, zamjenik republičkog javnog tužioca Republike Srbije i specijalni tužilac za visokotehnoški kriminal Srbije
- uz podršku gospođe Joane Ferreira, javne tužiteljice i direktorice Odjela za pravosudnu saradnju i međunarodne odnose Portugala

Za mišljenja izražena u ovom radu odgovorni su autori, i ona ne odražavaju nužno službenu politiku Vijeća Evrope.

Kontakt

Za dodatne informacije kontaktirajte:

Sekretarijat MEDICRIME
Jedinica za krivičnopravnu saradnju
Odjel za borbu protiv kriminala
Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu zakona (DGI)
Vijeće Evrope

Tel.: +33 (0) 3 88 41 46 74
E-pošta: medicrime@coe.int

SADRŽAJ

1. Pozadina i kontekst	4
1.1. Svrha studije.....	4
1.2. Kratko predstavljanje konvencije MEDICRIME.....	4
1.2.1. Materijalno pravo i istražna (procesna) ovlaštenja	4
1.2.2. Mehanizmi saradnje na nacionalnom i međunarodnom nivou.....	6
1.2.3. Ostale relevantne odredbe.....	7
2. Iskustva iz mreže 24/7 prema članu 35 Budimpeštanske konvencije	7
2.1. Okvir.....	7
2.2. Nadležnosti kontaktnog punkta 24/7 u skladu sa članom 35. Budimpeštanske konvencije	8
2.3. Trenutno stanje prikazano u dokumentima koje je usvojio Komitet za Konvenciju o kibernetičkom kriminalu (engl. „Cybercrime Convention Committee“ – T-CY)	10
2.4. Praktično iskustvo zemalja	12
2.4.1. RUMUNIJA.....	12
2.4.1.1. Primarni kontaktni punkt 24/7 pri Tužilaštvu	12
2.4.1.2. Sekundarni kontaktni punkt 24/7 sa specijaliziranom policijskom jedinicom.....	13
2.4.2. SRBIJA.....	13
2.4.2.1 Opća razmatranja	13
2.4.2.2. Funkcionisanje sistema kontaktnih punktova 24/7 u Srbiji.....	14
2.4.2.3. Posebno odjeljenje MUP-a za visokotehnološki kriminal;.....	14
2.4.2.4. Specijalno tužilaštvo za visokotehnološki kriminal;.....	14
3. Zaključak	15
3.1 Odgovornosti nacionalnog centralnog punkta 24/7 u razmatranju uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME	15
3.2 Organi vlasti koji bi mogli da jačaju domaći centralni punkt 24/7 pri razmatranju uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME	16
3.3. Institucionalizacija okvira na nacionalnom nivou	18
3.4. Postupak uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME	19
DODATAK.....	21

1. Pozadina i kontekst

1.1. Svrha studije

Ova studija je pripremljena u okviru projekta Vijeća Evrope pod nazivom „Procjena potreba u vezi s krivotvorenim medicinskim proizvodima i sličnim krivičnim djelima“ (NA-FAMED) sa istraživačkom svrhom u pogledu izvodljivosti stvaranja mreže nacionalnih centralnih punktova koja bi djelovala 24 časa dnevno, sedam dana u sedmici, u skladu s konvencijom MEDICRIME i služila obimu i cilju Konvencije.

Studija će se koristiti u konsultacijama Komiteta strana potpisnica konvencije MEDICRIME u svrhu usvajanja preporuka ili smjernica za organiziranje mreže centralnih punktova koji bi djelovali 24 dnevno, sedam dana u sedmici, radi jačanja operativnog i pravosudnog sektora i razmjene podataka između potpisnica konvencije MEDICRIME u cilju sprečavanja i borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju. Konsultacije trebaju uokviriti suštinu zajedno s organizacionim i logističkim aspektima očekivanog sistema. Ovaj dokument bi trebao formulirati mogući oblik budućih vlasti koje će jačati nacionalni centralni punkt aktivan 24 sata dnevno, sedam dana u sedmici, njegove očekivane sposobnosti, odgovornosti i radne procedure, poštujući pritom posebne odredbe konvencije MEDICRIME¹ koje odgovaraju tom cilju.

1.2. Kratko predstavljanje konvencije MEDICRIME²

U preambuli Konvencije, kao i njenom članu 1, navodi se da je svrha Konvencije sprečavanje i borba protiv prijetnji javnom zdravlju osiguravanjem kriminalizacije određenih djela, zaštitom prava žrtava krivičnih djela utvrđenih ovom Konvencijom i promovisanjem nacionalne i međunarodne saradnje.

Konvencija je usmjerena na zaštitu javnog zdravlja i stoga ne pokriva pitanja vezana za kršenje prava intelektualnog vlasništva u vezi s krivotvorenjem medicinskih proizvoda, aktivnih supstanci, pomoćnih supstanci, dijelova i materijala, koji su generalno adekvatno zaštićeni kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou. Takav pristup ne podrazumijeva dovođenje u pitanje bilo kakvog mogućeg krivičnog gonjenja zbog kršenja prava intelektualnog vlasništva do kojih može dovesti ponašanje koje je inkriminisano Konvencijom, kao što je navedeno u Obrazloženju³, stav 20.

U članu 3. je dat obim koji se odnosi na medicinske proizvode bez obzira na to jesu li zaštićeni pravima intelektualnog vlasništva ili nisu, ili jesu li generički ili nisu, uključujući pribor namijenjen za upotrebu s medicinskim sredstvima, kao i aktivne supstance, pomoćne supstance, dijelove i materijale određene za upotrebu u proizvodnji medicinskih proizvoda, a u članu 4. predviđene su definicije koje će se koristiti u primjeni odredaba Konvencije.

1.2.1. Materijalno pravo i istražna (procesna) ovlaštenja

¹ Vijeće Evrope, *Konvencija Vijeća Evrope o krivotvorenju medicinskih proizvoda i sličnim krivičnim djelima koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju*, CETS br. 211, Moskva, 28. oktobra 2011. .

²Vidi: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482f>

³Vidi: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383b>

U poglavlju II o materijalnom pravu, posebno u članovima 5. do 7, predviđa se detaljna inkriminacija nedozvoljenih radnji kada su počinjene namjerno, uz zahtjev da se na nacionalnom nivou preduzmu mjere da se kao krivična djela utvrde proizvodnja krivotvorenih medicinskih proizvoda, aktivnih supstanci, pomoćnih supstanci, dijelova, materijala i pribora, i, prema potrebi, bilo koje njihovo kvarenje dodavanjem drugih sastojaka, isporuka, ponuda isporuke i trgovina falsifikatima, pravljenje lažnih dokumenata ili čin neovlaštenog mijenjanja dokumenata, kada je to počinjeno namjerno.

Svaki član takođe predviđa mogućnost stavljanja ograde u pogledu inkriminacije posebnih predviđenih radnji, u potpunosti ili u određenim uslovima ili u slučajevima koji se odnose na pomoćne supstance, dijelove i materijale ili u vezi s dokumentacijom koja je povezana s njima. Članom 8. Konvencije predviđa se dodatna inkriminacija sličnih nedozvoljenih radnji kada su počinjene namjerno, ukoliko takva aktivnost nije obuhvaćena članovima 5, 6 i 7.

I na kraju, ali ne i najmanje važno, članom 9. zahtijevaju se mjere kojima će se kao krivična djela, kada su počinjena namjerno, utvrditi saučesništvo u činjenju bilo kojeg krivičnog djela utvrđenog u skladu s ovom Konvencijom, kao i pokušaj izvršenja bilo kojeg od njih. Shodno tome, članom 9 predviđa se mogućnost stavljanja ograde u pogledu kriminalizacije pokušaja izvršenja bilo kojeg od krivičnih djela propisanih članovima 7 i 8.

Otežavajuće okolnosti u članu 13, kako je navedeno u stavu 92, mogu se uzeti u obzir pri utvrđivanju sankcije za djela utvrđena ovom Konvencijom, ako već nisu dio sastavnih elemenata krivičnih djela, jer su tamo gdje je to potrebno usvojene u provedbenom postupku u domaćem zakonodovstvu. Kako bi se osiguralo poštovanje prethodne osuđujuće presude u fazi izricanja presude na suđenju pred domaćim sudom, Konvencija postavlja obavezu da se prethodna osuđujuća presuda razmatra bez obzira na to koji je sud, domaći ili strani, prethodno donio presudu (član 13.f i član 14).

Primjenjive sankcije i mjere korporativne odgovornosti propisane su članovima 11. i 12. Konvencije.

Od velikog je značaja poglavlje III - Istrage, krivično gonjenje i procesno pravo, u kojem se predviđaju mjere koje će stranke preduzeti kako bi osigurale djelotvornu istragu ili krivično gonjenje krivičnih djela utvrđenih u poglavlju II. Jedna važna mjera jeste istraga ili krivično gonjenje po službenoj dužnosti kao opće pravilo, a kada domaći sistem možda daje drugačiju mogućnost, jamčenje da se postupak može nastaviti čak i ako se žalba povuče (član 15). Kao što je navedeno u stavu 106. Obrazloženja, svrha ove odredbe jeste olakšati krivično gonjenje, posebno osiguravajući da se krivični postupak može nastaviti bez obzira na pritisak ili prijetnje počinitelaca krivičnih djela usmjerene na žrtve.

Nadalje, da bi se potvrdilo načelo djelotvorne istrage ili krivičnog gonjenja, članom 16. predviđaju se mjere na domaćem nivou koje s jedne strane osiguravaju specijalizaciju osoba, jedinica ili službi zaduženih za krivične istrage na polju borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju ili obuku osoba u tu svrhu, uključujući finansijske istrage, a, s druge strane, osiguravaju primjenu, tamo gdje je to prikladno, mogućnosti da nadležni organi provode finansijske istrage, tajne operacije, kontroliranu isporuku i druge posebne istražne tehnike. Ovo potonje bi moglo obuhvatiti, kako je detaljno navedeno u stavovima 109-110. Obrazloženja, elektronički nadzor i druge oblike nadzora, kao i operacije infiltriranja. Kao što je naznačeno formulacijom „tamo gdje je to prikladno“, strane ugovornice nisu zakonski dužne primijeniti bilo koju ili sve ove istražne tehnike, ali ako se strana ugovornica odluči da će istrage provoditi

koristeći ove posebne tehnike, takođe će se primjenjivati načelo srazmjernosti, kako je navedeno u Preambuli Konvencija.

1.2.2. Mehanizmi saradnje na nacionalnom i međunarodnom nivou

Uviđajući složenost prijetnji i opasne rezultate po javnu sigurnost koje predstavlja činjenje krivičnih djela predviđenih Konvencijom, kao i uviđajući da sprečavanje i suzbijanje takvih djela ne predstavlja zadatak jednog subjekta, članom 17. predviđaju se saradnja i razmjena informacija između domaćih nadležnih vlasti, s obzirom na to da je umrežavanje na nacionalnom nivou, utemeljeno na multidisciplinarnom i multisektorskom pristupu ključni element u borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela, kako je navedeno u stavu 111. Obrazloženja.

Stranama se prepušta da odluče kako će provoditi tu domaću saradnju u skladu s ulogom i nadležnostima dodijeljenim svakom tijelu, imajući u vidu da je pomoć koja se može pružiti heterogena, ali ima istu svrha: sprečavanje i djelotvorna borba protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju.

Bez sumnje, takva domaća saradnja može se osloniti na postojeće opće postupke kojima se regulišu sva tijela koja omogućavaju međuinstitucionalnu razmjenu informacija, ili na osnovu člana 17, na formaliziraniji, detaljniji ili u većoj mjeri namjenski postupak koji se može usvojiti u procesu provođenja Konvencije.

Na međunarodnom nivou, Konvencija predviđa dva različita mehanizma za međunarodnu saradnju: s jedne strane, međunarodnu saradnju u krivičnim stvarima na osnovu odredaba Konvencije i u skladu s relevantnim međunarodnim i regionalnim instrumentima i aranžmanima dogovorenim na osnovu jednoobraznog ili uzajamnog zakonodavstva i njihovog domaćeg zakonodavstva, u najširem mogućem obimu, u svrhu istraga ili postupaka koji se tiču krivičnih djela utvrđenih u skladu s Konvencijom, uključujući zapljenu i konfiskaciju, a s druge, dopunske strane, međunarodnu saradnju u pogledu prevencije i drugih administrativnih mjera.

Ovo potonje, predviđeno članom 22, predviđa poseban cilj međunarodne saradnje, najprije u pogledu zaštite i pomoći žrtvama, a zatim, određivanjem nacionalnog centralnog punkta koji će biti odgovoran za prijenos i primanje zahtjeva za informacije i/ili saradnju u vezi s borbom protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju.

Stavom 134. Obrazloženja precizno se objašnjava da član 22. stav 1. pokriva samo administrativne mjere povezane sa zaštitom ili pomoći žrtvama i ne odnosi se na međunarodnu saradnju u krivičnim stvarima.

U vezi s određivanjem nacionalnog kontaktnog punkta, kao u članu 22, za primanje zahtjeva za informacije i/ili saradnju u vezi s borbom protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju, kao što je objašnjeno u stavu 135 Obrazloženja, uloga i svrha kontaktnog punkta postavljeni su van obima međunarodne saradnje u krivičnim stvarima i uspostavljaju se ne dovodeći u pitanje interne sisteme izvještavanja strana ugovornica.

Stranama ugovornicama se prepušta da odlučuju o vrsti informacija koje će se prikupljati, unutrašnjoj organizaciji, kao i o mehanizmu prijenosa takvih informacija.

1.2.3. Ostale relevantne odredbe

Poglavlje VI konvencije MEDICRIME predviđa zakonodavne mjere i druge mjere za zaštitu prava i interesa žrtava krivičnog djela utvrđenog u skladu s ovom Konvencijom, koje treba preduzeti na nacionalnom nivou, posebno kako bi se osigurao, kao u članu 19, njihov pristup informacijama koje su relevantne za njihov slučaj i neophodne za zaštitu njihovog zdravlja, kako bi se osigurala pomoć u njihovom fizičkom, psihološkom i socijalnom oporavku. Na kraju, ali ne najmanje važno, od strana ugovornica se traži da u svom domaćem zakonodavstvu predvide pravo žrtava na naknadu štete od počilaca.

Nadalje, članom 20. zahtijeva se od strana ugovornica da donesu dopunske mjere na nacionalnom nivou koje se odnose na prava žrtava u krivičnim istragama i postupcima, među kojima je i pravo na informiranje, dostavljanje dokaza i odabir sredstava za predstavljanje svojih stavova, potreba i nedoumica kako bi dobile odgovarajuće usluge podrške, kako bi se njihova prava i interesi pravilno predstavili i razmotrili, kako bi im se pružile djelotvorne mere za njihovu sigurnost, kao i za zaštitu njihovih porodica i svjedoka, od zastrašivanje i odmazda. Kao konkretnija prava i mjere posvećene žrtvama krivičnih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom, članom 20, u stavovima 2. do 5, zahtijeva se od strana ugovornica da žrtvama daju pravo na besplatnu pravnu pomoć kada je moguće da imaju status strana u krivičnom postupku, da pruže mogućnost grupama, fondacijama, udruženjima ili vladinim ili nevladinim organizacijama da pomažu i/ili podržavaju žrtve uz njihov pristanak tokom krivičnog postupka u vezi s krivičnim djelima utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom, te da osiguraju mogućnost podnošenja žalbe nadležnim organima države u kojoj prebivaju, čak i ako je krivično djelo počinjeno u drugoj državi potpisnici Konvencije.

Poglavlje VIII konvencije MEDICRIME posvećeno je postupku praćenja iz člana 23, sastavu Komiteta strana ugovornica ili implikacijama drugih relevantnih predstavnika kao u članu 24. Za obim ove studije relevantne su odredbe člana 25, koje se odnose na funkcije Komiteta strana ugovornica u pogledu:

- praćenja provođenja konvencije MEDICRIME;
- olakšavanja prikupljanja, analize i razmjene informacija, iskustava i dobre prakse između država kako bi se poboljšala njihova sposobnost za sprečavanje i borbu protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju;
- omogućavanja djelotvorne upotrebe i provođenja ove Konvencije, uključujući utvrđivanje svih problema i dejstava svake izjave ili rezerve date po osnovu ove Konvencije;
- izražavanja mišljenja o bilo kojem pitanju koje se odnosi na primjenu ove Konvencije i olakšavanja razmjene informacija o značajnim elementima pravnog, političkog ili tehnološkog razvoja;
- davanja konkretnih preporuka stranama u vezi sa sprovođenjem ove Konvencije.

Na osnovu ovih obimnih funkcija, Komitet strana ugovornica može takođe dati tumačenje određenih članova ako su relevantni za primjenu konvencije MEDICRIME.

2. Iskustva iz mreže 24/7 prema članu 35 Budimpeštanske konvencije

2.1. Okvir

Članom 35⁴ Budimpeštanske konvencije, predviđa se da svaka strana potpisnica Konvencije odredi kontaktni punkt koji će biti dostupan 24 sata, sedam dana u sedmici (u daljem tekstu „kontaktni punkt 24/7“), kako bi se osiguralo pružanje neposredne pomoći u svrhu istraga ili postupaka koji se tiču krivičnih djela povezanih s računarskim sistemima i podacima, ili radi prikupljanja dokaza o krivičnom djelu u elektroničkom obliku.

Prema tekstu, takva pomoć uključuje olakšavanje ili, ako to domaći zakoni i praksa dozvoljavaju, neposredno provođenje sljedećih mjera:

- pružanje tehničkih savjeta;
- čuvanje podataka u skladu sa članovima 29. i 30;
- prikupljanje dokaza, pružanje pravnih informacija i lociranje osumnjičenih.

b. Ako kontaktni punkt koji je odredila strana ugovornica nije dio jednog ili više organa vlasti odgovornih za međunarodnu uzajamnu pomoć ili izručenje, kontaktni punkt će osigurati da bude u mogućnosti da vrši koordinaciju s takvim organom ili organima vlasti po ubrzanom postupku.

U istom članu se zahtijeva i raspoloživo, opremljeno i obučeno osoblje za omogućavanje rada mreže, kao i mogućnost komunikacije s kontaktnim punktom druge strane ugovornice po ubrzanom postupku.

Kao što je navedeno u stavu 300. Obrazloženja, svaka strana ugovornica ima slobodu da odredi gdje će locirati kontaktni punkt u okviru svoje strukture organa provođenja zakona. Neke strane ugovornice će možda željeti smjestiti kontaktni punkt 24/7 u okviru svoje centralne vlasti radi uzajamne pomoći, neke mogu vjerovati da je najbolje mjesto policijska jedinica specijalizirana za borbu protiv računarskih krivičnih djela ili krivičnih djela povezanih s računarima, dok drugi izbori mogu biti prikladni za neku drugu stranu, s obzirom na strukturu njene vlasti i pravni sistem. Budući da su svrha kontakta 24/7 pružanje tehničkih savjeta za zaustavljanje napada ili traganje za njim, kao i dužnosti međunarodne saradnje kao što je lociranje osumnjičenih, ne postoji jedan tačan odgovor, i očekuje se da će struktura mreže možda evoluirati s vremenom. Nadalje, pri određivanju nacionalnog kontaktnog punkta, potrebno je uzeti u obzir potrebu za komunikacijom sa kontaktnim punktovima koji se služe drugim jezicima.

2.2. Nadležnosti kontaktnog punkta 24/7 u skladu sa članom 35. Budimpeštanske konvencije

Popis nadležnosti utvrđenih u članu 35. Budimpeštanske konvencije širok je i kombinuje najznačajnije potrebe povezane s istragom u slučaju kibernetičkih krivičnih djela ili u vezi s elektronskim dokazima. Kao posljedica toga, poželjna kombinacija je pružanje:

⁴Član 35 - 1. Svaka strana ugovornica će odrediti kontaktni punkt 24/7 kako bi se osiguralo pružanje neposredne pomoći u svrhu istraga ili postupaka koji se tiču krivičnih djela povezanih sa računarskim sistemima i podacima, ili radi prikupljanja dokaza o krivičnom djelu u elektroničkom obliku. Takva pomoć uključuje olakšavanje ili, ako to domaći zakoni i praksa dozvoljavaju, neposredno provođenje sljedećih mjera:

- a. pružanje tehničkih savjeta;
- b. čuvanje podataka u skladu sa članovima 29. i 30;
- c. prikupljanje dokaza, pružanje pravnih informacija i lociranje osumnjičenih.

2.a Kontaktni punkt strane ugovornice ima sposobnost komuniciranja s kontaktnim punktom druge strane po ubrzanom postupku.

b. Ako kontaktni punkt koji je odredila strana ugovornica nije dio jednog ili više organa vlasti odgovornih za međunarodnu uzajamnu pomoć ili izručenje, kontaktni punkt će osigurati da bude u mogućnosti da vrši koordinaciju s tim organom ili organima vlasti po ubrzanom postupku.

3. Svaka strana ugovornica će osigurati da postoji raspoloživo osoblje koje je obučeno i opremljeno kako bi se olakšao rad mreže.

- neposredne pomoći:
 - u svrhu istraga ili postupaka koji se tiču krivičnih djela povezanih s računarskim sistemima i podacima, ili
 - za prikupljanje dokaza o bilo kojem krivičnom djelu u elektroničkom obliku.

Takva pomoć uključuje olakšavanje ili, ako to domaći zakoni i praksa dozvoljavaju, neposredno provođenje sljedećih mjera:

- pružanje tehničkih savjeta;
- čuvanje podataka u skladu s članovima 29. i 30;
- prikupljanje dokaza, pružanje pravnih informacija i lociranje osumnjičenih.

Ako nadležnosti u vezi s međunarodnom saradnjom nisu predviđene domaćim zakonodavstvom i praksom, vrlo je preporučljivo da kontaktni punkt 24/7 bude u stanju da koordinira sa organom koji ima ovlaštenje za pružanje uzajamne pravne pomoći po ubrzanom postupku.

Gore spomenuti složeni napori kontaktnog punkta 24/7 izneseni u članu 35. predstavljaju savremen pogled na bavljenje potrebama složenih istraga kibernetičkog kriminala koji podrazumijeva stalnu spremnost, neposredno djelovanje i vještine ili situacije kada su elektronički dokazi predmet pomoći.

Iako ne postoji poseban opis vještina predviđenih za kontaktne punktove 24/7 treba prihvatiti da sljedeći elementi predstavljaju, ali nisu ograničeni na kapacitete za bavljenje:

- tehničkim aspektima računarskog kriminala;
- specifičnostima koje krivičnom djelu daje upotreba računarskog sistema prilikom njegovog izvršenja,
- specifičnim karakteristikama elektroničkih dokaza kao što su nestabilnost ili lako preinačavanje;
- lokacijom dokaza, koja ponekad nije utvrđena ili je teška za utvrđivanje,
- načinom pribavljanja elektroničkih dokaza, uslovima i formatom koji omogućavaju prihvatljivost prema zakonu itd.;
- pravnim aspektima i postupcima u krivičnim stvarima;
- pravnim aspektima koji se odnose na prijenos dokaza uz uzajamnu pravnu pomoć;
- različitim nivoima razumijevanja stranih jezika (čitanje, pisanje), iako se engleski jezik najčešće koristi za prepisku;
- lošim prevodima;
- različitim sredstvima komunikacije;
- različitim načinima opisivanja sažetka činjenica (ponekad su primljene informacije suviše lapidarne da bi se u potpunosti razumjelo šta je potrebno i zašto je to potrebno, koje je krivično djelo počinjeno);
- različitim razumijevanjem pravnih ili tehničkih pojmova;
- neposrednim djelovanjem.

U praksi, kontaktni punkt 24/7 mora biti u mogućnosti da istog dana registrira i obradi zahtjev za tehničku pomoć, informacije o pravnim pitanjima ili naloge za zaštitu. Kada razrada odgovora možda zahtijeva vremena, neposredni odgovor mogao bi biti i samo obavijest o prijemu zahtjeva. Bilo bi idealno i vrlo dobrodošlo da potvrda prijema ukratko sadrži način na koji će se postupati sa zahtjevom, šta se očekuje kao rezultat, vrijeme za njegovo rješavanje, a u slučaju da kontaktni punkt nema pravo postupiti po zahtjevu, u potvrdi bi trebalo naznačiti kome će se zahtjev proslijediti ili bilo koje druge korisne informacije.

U slučaju da je kontaktni punkt 24/7 u mogućnosti da obradi zahtjev, ali zahtjev ne sadrži potrebne detalje koje treba rješavati, poželjno je da se dopunske informacije traže po ubrzanom postupku, s obzirom na to da je vrijeme u takvim istragama od presudnog značaja.

Iako se može činiti da se upotrebom kontaktnog punkta 24/7 rješavaju hitna pitanja, to ne znači da treba odgoditi podnošenje zahtjeva sa uobičajenim prioritetom. U svakom slučaju, dobro je podsjetiti se da netko, poput istražitelja, tužioca ili sudije čeka odgovor, da neki slučaj treba riješiti, a štoviše, da je žrtvi potrebna odšteta ili da se mora spasiti život.

Zahvaljujući tom konceptu, formalistički način gledanja na pomoć u krivičnim stvarima postaje dinamičan.

Postojanje kontaktnog punkta 24/7 kao komunikacijskog kanala ne znači da se mogu zaobići redovni namjenski načini komunikacije u pogledu uzajamne pravne pomoći u krivičnim stvarima; međutim, svrha mogućnosti rješavanja ili olakšavanja izvršenja zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć jeste dopuniti napore u pružanju najšire i ubrzane uzajamne pravne pomoći u krivičnim stvarima, posebno kod kibernetičkog kriminala i u pogledu elektroničkih dokaza.

U istoj bilješci, koncept više približava stručnjake koji dolaze iz različitih pravosudnih oblasti i oblasti provođenja zakona koja su do prije bila razdvojena isključivim nadležnostima.

2.3. Trenutno stanje prikazano u dokumentima koje je usvojio Komitet za Konvenciju o kibernetičkom kriminalu (engl. „Cybercrime Convention Committee“ – T-CY)⁵

Studija koju je 2009. godine zaključilo⁶ Vijeće Evrope o funkcionisanju kontaktnog punkta 24/7 za kibernetički kriminal otkrila je da su struktura i lokacija kontaktnih punktova 24/7 različiti, bilo u smislu ovlaštenja, bilo s obzirom na njihov položaj u nacionalnoj organizacijskoj šemi sudova. Više od 85% zemalja koje su dale odgovore postavile su kontaktni punkt 24/7 na nivo Ministarstva unutrašnjih poslova, a samo nekoliko zemalja unutar službe tužilaštva⁷.

Ne dovodeći u pitanje odluku koju su donijele domaće vlasti u vezi s uspostavljanjem kontaktnog punkta 24/7, mogle bi se naći i prednosti i mane i jednom i drugom izboru – i policijskom tijelu i službi tužilaštva.

Kao velika prednost policijskog tijela, naglašava se da su u policijskoj strukturi osoblje, infrastruktura, vještine i obuka bolji nego u službama tužilaštava, dok njegovu slabu tačku predstavljaju ovlaštenja data zakonom, poput kapaciteta za bavljenje zahtjevima za uzajamnu pravnu pomoć ili u vezi s nalozima za zaštitu po ubrzanom postupku. U kasnijim procjenama koje je razvio T-CY pokazano je da je uzajamna pravna pomoć povezana s poželjnom ulogom kontaktnog punkta 24/7⁸ ključni činilac u istragama kibernetičkog kriminala i u pogledu elektroničkih dokaza uopće.

⁵Vidi član 46. Budimpeštanske konvencije.

⁶Vidi: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fa3be>

⁷U SAD-u kontaktni punkt je tužilaštvo pri Ministarstvu pravde. Rumunija ima dva kontaktna punkta, jednu tužilačku službu u okviru tužilaštva pri Visokom kasacionom sudu i sudu pravde, koja je formalno utemeljena u zakonu, a drugu u okviru kriminalističke policije. Kontaktni punkt u Norveškoj je hibridnog tipa s obzirom na to što predstavlja tijelo kriminalističke policije sa sudskim i tužilačkim funkcijama.

⁸Vidi: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802e722e>; <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802e726c>

S druge strane, kontaktni punkt 24/7 koji se nalazi u službi u tužilaštvu možda ima proširena zakonska ovlaštenja i veću sposobnost za bavljenje međunarodnom pravosudnom saradnjom i nalogima za zaštitu po ubrzanom postupku. Međutim, u tužilaštvu može biti manje tehničkih vještina kao i resursa.

Jedan zanimljiv moment koji je u to vrijeme otkrila studija bila je činjenica da kada su funkcije kontaktnog punkta 24/7 povjerene postojećem tijelu s ovlaštenjima za istragu ili krivično gonjenje kibernetičkih krivičnih djela i učestvovanje u međunarodnoj saradnji u provođenju zakona, nije potreban zaseban pravni osnov. Čini se da je to slučaj u većini zemalja. Zakon o ratifikaciji Konvencije o kibernetičkom kriminalu i izjave date u vezi s članom 35 poslužili su kao pravni osnov. Studija je takođe otkrila, ali iz druge perspektive, da bi specifični pravni osnov učinio kontaktni punkt odgovornijim u postizanju rezultata, mogao bi ga učiniti poznatim na nacionalnom nivou, a time i olakšati saradnju sa domaćim vlastima, a kontaktni punkt bi mogao dobiti, ako pravni sistem to dozvoljava, ovlaštenja za zaštitu i za eventualno rješavanje zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć.

Godine 2013, nakon sveobuhvatnih napora da potkrijepi sve informacije prikupljene od zemalja učesnica, T-CY je usvojio izvještaj o procjeni provođenja odredaba o zaštiti iz Budimpeštanske konvencije o kibernetičkom kriminalu. Pitanje uspostavljanja i ovlaštenja kontaktnog punkta 24/7 ponovo je pokrenuto u ovom kontekstu i čini se da rezultat zadovoljava zahtjeve odredaba Konvencije, predmet procjene, ali je još jednom pokazao slabosti u pogledu nadležnosti kontaktnog punkta 24/7 u pitanjima uzajamne pravne pomoći⁹.

U decembru 2014. godine na 12. plenarnoj sjednici, usvojen je izvještaj o procjeni T-CY-a o odredbama o uzajamnoj pravnoj pomoći Budimpeštanske konvencije o kibernetičkom kriminalu.

U preliminarnom zaključku u vezi s kontaktnim punktovima 24/7 istaknuta je činjenica da, osim ako nemaju ovlaštenja za slanje, primanje ili izvršavanje zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoću kakva se navode u članu 31, trebali bi imati barem sposobnost da olakšaju brzo izvršenje takvih zahtjeva.

Ipak, nalazi ukazuju na činjenicu da su kontaktni punktovi 24/7 u približno polovini ispitanih država (36) odgovorili da su nadležni za slanje ili primanje zahtjeva za uzajamnu pomoć (neki takođe služe samo kao kanali za prijenos, npr. u Bosni i Hercegovini, Estoniji, Mađarskoj i Holandiji) dok drugi mogu izdavati zamolnice, izvršavati ih ili nadgledati ili učestvovati u izvršenju zahtjeva za uzajamnu pomoć (Kostarika, Kipar, Finska, Gruzija, Litvanija, Norveška, Rumunija, Srbija, „Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija“, Ujedinjeno Kraljevstvo). Na kraju, Albanija, Jermenija, Australija, Austrija, Bugarska, Estonija, Japan, Holandija, Rumunija i Slovačka izvijestili su o direktnoj komunikaciji i redovnoj vezi između kontaktnih punktova 24/7 i vlasti odgovornih za izvršavanje zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć.

Također je istaknuto da u velikom broju država postoji rizik od prekida veze između kontaktnog punkta i organa nadležnih za uzajamnu pravnu pomoć. Na primjer, kontaktni punkt nije informiran o tome da li za zahtjevima za zaštitu slijede zahtjevi za uzajamnu pravnu pomoć ili nisu još uspostavljeni praktični aranžmani u vezi s koordinacijom između kontaktnih punktova i organa za uzajamnu pravnu pomoć po ubrzanom postupku.

⁹Vidi: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802e726c>

Sve ispitivane strane ugovornice (33) uspostavile su takve kontaktne punktove. Čini se da su neke od njih aktivne u slanju, primanju i praćenju međunarodnih zahtjeva za očuvanjem. Neke druge su manje aktivne iako imaju potrebna ovlaštenja. Određeni broj kontaktnih punktova konačno nisu u mogućnosti da šalju, primaju ili slijede međunarodne zahtjeve jer je domaći pravni osnov za zaštitu slab ili uključuje formalni postupak uzajamne pravne pomoći.

2.4. Praktično iskustvo zemalja

2.4.1. RUMUNIJA

2.4.1.1. Primarni kontaktni punkt 24/7 pri Tužilaštvu

Kontaktni punkt 24/7 u Rumuniji uspostavljen je članom 62. Zakona br. 161/2003, pri čemu je Tužilaštvo priključeno Visokom kasacionom sudu i sudu pravde, Odjeljenju za borbu protiv organiziranog kriminala i za borbu protiv droga odnosno Službi za borbu protiv kibernetičkog kriminala. Nadležnosti Službe predviđene zakonom uključuju, osim istrage slučajeva kibernetičkog kriminala, i dužnosti predviđene članom 35. Budimpeštanske konvencije kako slijedi:

- pružanje specijalizirane pomoći i informacija o rumunskom zakonodavstvu u toj oblasti;
- vršenje zaštite podataka po ubrzanom postupku, kao i oduzimanje predmeta koji sadrže računarske podatke ili podatke u vezi s prometom podataka koje zahtijeva nadležno strano tijelo;
- izvršavanje ili olakšavanje izvršavanja zamolnica u slučajevima kibernetičkog kriminala, uz saradnju sa svim nadležnim rumunskim vlastima u tom pogledu.

Godine 2004. godine reorganizirano je Odjeljenje za borbu protiv organiziranog kriminala i borbu protiv droga, i Služba za borbu protiv kibernetičkog kriminala inkorporirana je u novu strukturu, odnosno Upravu za istragu organiziranog kriminala i terorizma. Međutim, nadležnosti Službe nisu promijenjene.

Ukratko, Služba za borbu protiv kibernetičkog kriminala ima nacionalnu istražnu nadležnost za konkretne slučajeve kibernetičkog kriminala, za naloge za zaštitu po ubrzanom postupku u skladu sa članovima 29-30. Budimpeštanske konvencije, i za izvršavanje ili olakšavanje izvršavanja zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć uz direktnu saradnju s Međunarodnom Službom za sudsku pomoć, Upravom, ili specijaliziranom službom u Tužilaštvu pri Visokom kasacionom sudu i sudu pravde.

Konkretno, kontaktni punkt 24/7 ima ulogu:

- posrednika sa istražnim nacionalnim vlastima i sličnim stranim vlastima u svrhu osiguranja dokaza, posebno elektroničkih dokaza, kao što su: informacije o pretplatnicima, podaci o prometu ili podaci o sadržaju;
- savjetnika istražnih nacionalnih vlasti po pitanjima međunarodne saradnje i sličnih stranih vlasti o djelotvornim mjerama koje treba preduzeti za dobivanje elektroničkih dokaza i o njihovoj djelotvornosti;
- zamoljenog tijela u izvršavanju složenih zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć u oblasti kibernetičkog kriminala;
- istražne jedinice koja učestvuje u zajedničkoj ili paralelnoj istrazi s drugim sličnim stranim vlastima, ako je to slučaj.

Uzimajući u obzir specifične osobine kontaktnog punkta 24/7, kako je predviđeno članom 35. Budimpeštanske konvencije, rumunski kontaktni punkt 24/7 je:

- jedinstven kontaktni punkt bez obzira na njegovu materijalnu nadležnost, i koristi;
- ovlaštenje službe, a ne jedne osobe (više od 10 tužilaca);
- obavezni redoslijed zamjene između tužilaca (nadležni tužilac i zamjenici);
- namjenske kontakt e-mailove i telefonski broj;
- predložak za zahtjeve za zaštitu (kada je Rumunija tijelo koje podnosi zahtjev)

- standardna povratna poruka organu vlasti koji podnosi zahtjev.

2.4.1.2. Sekundarni kontaktni punkt 24/7 sa specijaliziranom policijskom jedinicom

Uvažavajući prednosti specijalizirane policijske jedinice za kibernetički kriminal s obzirom na tehničke vještine i osoblje, Rumunija je odlučila uspostaviti sekundarni kontaktni punkt pri Odjelu za kibernetički kriminal pri Upravi za borbu protiv organiziranog kriminala koja je dio Generalnog inspektorata rumunske policije.

Zbog činjenice da u Rumuniji policija ima ograničene nadležnosti za uzajamnu pravnu pomoć, kao i u pogledu naloga za zaštitu ili postupanja u vezi s prikupljanjem dokaza, date nadležnosti uglavnom su usmjerene na dopunu komunikacije i savjete u vezi s tehničkim problemima koji proizlaze iz dolaznih zahtjeva primljenih direktno ili kada to traži kontaktni punkt 24/7 tužilaštva.

2.4.2. SRBIJA

2.4.2.1 Opća razmatranja

Sistem kontaktnih punktova 24/7 u Srbiji u vezi s kibernetičkim kriminalom zasnovan je na odredbama člana 35. Budimpeštanske konvencije i podzakonskim aktima nadležnih organa za suzbijanje kibernetičkog kriminala. Trenutno ne postoje posebni zakoni ili podzakonski akti koji posebno predviđaju postojanje tog određenog sistema, ali postoji namjera da se to učini u predstojećim izmjenama okvira krivičnog pravosuđa za borbu protiv kibernetičkog kriminala.

Međutim, to ne znači da ne postoji sistem kontaktnih punktova 24/7 u skladu sa članom 35 Budimpeštanske konvencije Vijeća Evrope. Suprotno tome, Srbija je trenutno jedna od rijetkih zemalja u svijetu koja primenjuje takozvani „sistem dvostrukih kontaktnih punktova“, koji uključuje i policiju i tužilaštvo. Svaka od vlasti organizirala je svoje ljudske i tehničke resurse kako bi mogla odmah odgovoriti na komunikacije i zahtjeve koji dolaze iz spomenutog sistema 24/7.

To je, u izvjesnoj mjeri, moguće zbog postojanja određenog dijela zakonodavstva u obliku Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala koji je usvojen 2005. godine i donesen 2006. godine. Ovaj posebni zakon postavlja temelje za organizaciju posebnih i specijaliziranih državnih organa za suzbijanje kibernetičkog i srodnog kriminaliteta te njihove nadležnosti, koja suštinski i teritorijalno obuhvata cijelu zemlju.

Sâmo zakonodavstvo uređuje osnove materijalno-pravnih nadležnosti za posebne organe za kibernetički kriminal i njihovu organizaciju i strukturu. Zakon ne sadrži materijalne, proceduralne ili odredbe o međunarodnoj pravnoj pomoći, već daje specifičan organizacijski raspored za rad specijaliziranih organa.

Posebni organi prema tom zakonu su:

- Posebno odjeljenje za borbu protiv visokotehnološkog kriminala Ministarstva unutrašnjih poslova, trenutno u obliku posebnog Odjeljenja MUP-a Srbije za visokotehnološki kriminal u okviru posebne Službe za borbu protiv organiziranog kriminala Ministarstva unutrašnjih poslova;
- Specijalno tužilaštvo za visokotehnološki kriminal;

- Posebno Odjeljenje suda za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, sada u obliku sudija specijaliziranih za tu pravnu materiju.

2.4.2.2. Funkcionisanje sistema kontaktnih punktova 24/7 u Srbiji

Za razumijevanje funkcionisanja sistema kontaktnih punktova 24/7 u Srbiji važno je razumjeti osnovni krivičnopravni sistem i njegovu procesnu organizaciju. Krivičnopravni sistem u ovoj zemlji proizilazi iz klasičnih sistema građanskog prava koji su ranije postojali u Austriji i Francuskoj. Međutim, u posljednje vrijeme značajan je utjecaj sistemâ precedentnog prava i izmjene u oblasti krivičnog pravosuđa u zemljama Evropske unije rezultirale su usvajanjem nekih proceduralnih instituta precedentnog prava, na taj način djelotvorno stvorivši hibridni sistem koji uključuje postupke iz oba primjera.

Tačnije, Srbija je ukinula inkvizitorni sistem za krivičnu istragu i glavni pretres, usvojivši akuzatorni sistem, bez uključivanja porote kao dijela postupka odlučivanja.

Međutim, vjerovatno najvažnija izmjena u procesnom pravu jeste uvođenje istrage koju vodi tužilaštvo, a koja predviđa da je javno tužilaštvo državno tijelo odgovorno za započinjanje, vođenje i završavanje krivične istrage. Unutar tog sistema, uloga policije je da podrži istragu prateći zahtjeve i napore tužilaštva bez ili sa vrlo malo autonomije u svojim postupcima.

To je vrlo važno za pravilno razumijevanje i postavljanje sistema kontaktnih punktova 24/7. Razumijevanje nadležnosti krivičnog pravosuđa i drugih povezanih organa koji će reagirati na osnovu primljenog upita ili zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć od najveće je važnosti za pravilno funkcionisanje i smisleno dostavljanje informacija i dokaza.

2.4.2.3. Posebno odjeljenje MUP-a za visokotehnološki kriminal;

Specijalno odjeljenje MUP-a za visokotehnološki kriminal ima sljedeće zadatke:

- da organizira sistem dežurnih službenika koji će aktivno reagirati kroz 24-satni raspored smjena i komunikacijski sistem uspostavljen u tu svrhu;
- da tehnički održava namjenske servere e-pošte, FTP-a i razmjene u tu svrhu, uz održavanje namjenskih mobilnih i fiksni telefonskih linija koje rade 24 sata svakoga dana i drugih sredstava neposredne komunikacije;
- da bude u stanju stalne pripravnosti 24 sata dnevno, 7 dana u sedmici, s glavnim oficijom koji je prisutan u prostorijama Odjeljenja za prvu reakciju i sekundarnim oficijom na dežurnom spisku za podršku, ako je potrebno;
- da odgovara na zahtjeve za informacije 24 sata dnevno, 7 dana u sedmici, na nivou međupolicijske saradnje;
- da bude u pripravnosti 24 sata dnevno, 7 dana u sedmici, za komunikaciju s nadležnim i dežurnim zamjenikom javnog tužioca za izvještavanje o zahtjevima 24 sata dnevno, 7 dana u sedmici, i primanje daljnjih smjernica ili zahtjeva.

2.4.2.4. Specijalno tužilaštvo za visokotehnološki kriminal;

Specijalno tužilaštvo za visokotehnološki kriminal ima sljedeće zadatke:

- da organizira sistem dežurnih zamjenika javnog tužioca koji su spremni da reaguju 24 sata dnevno, 7 dana u sedmici, i komuniciraju s kontaktnim punktom 24/7 u Posebnoj odjeljenju MUP-a za visokotehnoški kriminal;
- da održava tehnička sredstva za komunikaciju, prvenstveno servere e-pošte i namjenske telefonske linije;
- da ima aktivnu mogućnost brze komunikacije s dežurnim istražnim sudijom ako se dolaznim zahtjevom traže radnje za koje su potrebni sudski nalozi;
- da komunicira po ubrzanom postupku i s dostupnošću 24 sata dnevno, 7 dana u sedmici, s Republičkim javnim tužilaštvom Srbije (Odjeljenje za međunarodnu pravnu pomoć i saradnju), ako se dolaznim zahtjevom zahtijeva takva podrška;
- da olakšava daljnju komunikaciju i koordinaciju između svih uključenih državnih ili vladinih organa za izvršenje dolaznog zahtjeva;
- da olakša početak i održavanje formalne i administrativne uzajamne pravne pomoći u svrhu ubrzanog pribavljanja i razmjene elektroničkih dokaza, ako je to potrebno i zatraženo.

Specijalno tužilaštvo za visokotehnoški kriminal očigledno premašuje nadležnosti koje su u ovom trenutku utvrđene Konvencijom o kibernetičkom kriminalu. Međutim, zbog svog specifičnog položaja u krivično-pravnom sistemu Srbije kao vodeći organ za vođenje krivične istrage i zbog mogućnosti vršenja nadležnosti na osnovu Zakona o

međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Srbije, a što kao osnova proističe iz Konvencije Vijeća Evrope o uzajamnoj pravnoj pomoći iz 1959. godine i njena dodatna dva protokola, ovo tijelo predstavlja centralno izvršno tijelo za zahtjeve u vezi s kibernetičkim kriminalom koji se dostavljaju 24 sata dnevno, sedam dana u sedmici, i koji prevazilaze međupolicijsku razmjenu informacija.

3. Zaključak

3.1 Odgovornosti nacionalnog centralnog punkta 24/7 u razmatranju uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME

Kao što je istaknuto u uvodnom poglavlju, konvencija MEDICRIME predstavlja instrument međunarodnog krivičnog pravosuđa koji omogućava inkriminaciju određenih nezakonitih aktivnosti, upotrebu posebnih istražnih tehnika, zaštitu žrtava i nacionalnu i međunarodnu saradnju.

Za potrebe ove studije od velike su važnosti, između ostalog, odredbe koje se odnose na poglavlje III, odnosno član 16, kojim se zahtijeva da potpisnice Konvencije preduzmu potrebne mjere kako bi osigurale specijalizaciju ili specifičnu obuku u borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju osoba, uključujući finansijske istrage osoba, jedinica ili službi zaduženih za krivične istrage. Tekst takođe zahtijeva da takve jedinice ili službe imaju odgovarajuće resurse.

U provođenju ovoga člana nema posebnih objašnjenja u Obrazloženju, a potrebne mjere su prepuštene diskreciji strana ugovornica, sve dok te mjere osiguravaju s jedne strane specijalizaciju, a s druge strane, specifičnu obuku u borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju osoba, uključujući finansijske istrage osoba, jedinica ili službi zaduženih za krivične istrage.

Kao posljedica toga, zadatak koji je prepušten stranama ugovornicama uključuje uspostavljanje specijaliziranih jedinica, bilo sa agencijama za provođenje zakona ili tužilaštvima u strani ugovornici.

Zavisno od nacionalne strukture istražnih tijela i nadležnosti koja im je dodijeljena u vezi s krivičnim djelima predviđenim Konvencijom, uspostavljanje novih specijaliziranih jedinica može podrazumijevati pravne mjere ili upravne mjere.

Stoga je najvažniji preduslov u provođenju odredaba Konvencije procjena strane ugovornice o statusu quo, prirodi i učinku prijetnje krivičnih djela predviđenih Konvencijom te, shodno tome, o potrebi za stvaranjem specijalizirane jedinice opremljene potrebnim ovlaštenjima i resursima, bilo centralne s nacionalnom istražnom jurisdikcijom ili jedinice s nadzornim ovlaštenjima, ograničene na prikupljanje informacija ili pružanje pomoći drugim istražnim jedinicama u skladu s materijalnom ili teritorijalnom nadležnošću.

Pri odlučivanju o potrebnoj nadležnosti i ovlaštenjima takve centralne jedinice, bilo istražnim ili ograničenim ovlaštenjima, trebalo bi razmotriti mogućnost da joj se dodijeli uloga centralnog punkta 24/7 u cilju, na primjer:

- osiguravanja pružanje neposredne pomoći u svrhu istraga ili postupaka u vezi s krivičnim djelima predviđenim konvencijom MEDICRIME;
- pružanja tehničkih i pravnih savjeta o domaćem zakonodavstvu;
- pružanja informacija o sistemu koji postoji za pomoć žrtvama krivičnih djela utvrđenih konvencijom MEDICRIME;
- omogućavanja ili izvršavanja zahtjeva za međunarodnu saradnju u vezi sa zločinima predviđenim Konvencijom¹⁰;
- aktivnosti obuhvaćenih članom 22. konvencije MEDICRIME.

Ukratko, članovi 16. i 22. konvencije MEDICRIME pružaju stranama potpisnicama Konvencije moguć pravni osnov za uspostavljanje, prilikom provođenja njenih odredaba, specijalizirane jedinice/jedinica, bilo zakonom ili internim propisima, s potrebnim nadležnostima, pri čemu je ovaj korak preduslov za jačanje centralnog punkta 24/7 pomoću nje.

Komplementarni domaći mehanizam za nacionalnu međuinstitucionalnu saradnju zasnovan na članu 17. Konvencije, formaliziran ili ne, može predstavljati potrebnu mrežu podrške za nacionalni centralni punkt 24/7, uzimajući u obzir činjenicu da zdravstvene vlasti, trgovinski i namjenski industrijski sektori mogu nacionalnom centralnom punktu 24/7 pružiti specifičnu podršku i informacije.

3.2 Organi vlasti koji bi mogli da jačaju domaći centralni punkt 24/7 pri razmatranju uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME

Imajući u vidu iskustvo spomenuto u ovom dokumentu u vezi s uspostavljanjem nacionalnog kontaktnog punkta 24/7i specifične mreže u skladu s članom 35. Budimpeštanske konvencije i dajući značaj vrlo specifičnim nadležnostima mreže, prednost u uspostavljanju centralnog punkta 24/7 u okviru specijalizirane jedinice u tužilaštvu ili u specijaliziranu policijsku jedinicu u zemljama potpisnicama Budimpeštanske konvencije najviše je zavisila od njihovog konkretnog pravosudnog sistema i mogućnosti.

¹⁰ Ako se prema domaćim zakonima i praksi ne mogu osigurati nadležnosti povezane s međunarodnom saradnjom, vrlo je poželjno da centralni punkt 24/7 može da vrši koordinaciju s tijelom ovlaštenim za pružanje uzajamne pravne pomoći po ubrzanom postupku.

Pravni osnov ponuđen članom 16. konvencije MEDICRIME kako bi se osigurala specijalizacija u istrazi krivičnih djela predviđenih Konvencijom ostavlja mogućnost strani da istraži u okviru arhitekture svojih nacionalnih tijela s krivičnim istražnim ovlaštenjima, što je najbolje rješenje, a da ga zatim, nominuje za nacionalni centralni punkt 24/7.

Iako specijalizirana policijska jedinica, kao mjesto koje bi moglo jačati centralni punkt 24/7, može ponuditi pogodnosti u pogledu spremnosti, operativnosti, ljudstva ili vještina, specijalizirana jedinica tužilaštva može se smatrati povoljnom u svrhu pružanja pravnih savjeta ili izvršavanja ili olakšavanja izvršavanja zahtjeva za međunarodnu suradnju ako se takva ovlaštenja trebaju dati centralnom punktu 24/7, zajedno sa zahtjevima utvrđenim u članu 22. Konvencije.

Štaviše, međupolicijsku saradnju lakše je organizirati jer većina policijskih snaga već ima uspostavljene sisteme brzog reagiranja, što je u skladu s očekivanom organizacijom centralnog punkta 24/7; međutim, ta vrsta komunikacija i saradnje može imati jedan važan nedostatak: nemogućnost samostalnog pribavljanja ili razmjene dokaza.

Naravno, policijske operativne informacije mogu biti od presudne važnosti za brzo reagovanje na terenu i uspostavljanje pravilnog početka krivične istrage, a u nekim sistemima to će policiji omogućiti da sama pokrene krivičnu istragu kada je takvo djelovanje u njenoj nadležnosti. Međutim, ti sistemi sve više odlaze i otvaraju prostor istrazi koju vodi tužilaštvo.

Takođe, treba napomenuti da se i druge konvencije Vijeća Evrope, poput Konvencije o kibernetičkom kriminalu, razvijaju u smjeru postavljanja temelja za kontaktnu točku 24/7 koja će se koristiti u uzajamnoj pravnoj pomoći po ubrzanom postupku u pitanjima kibernetičkog kriminala, kao što je u radnom okviru o tome raspravljala Radna grupa za izradu protokola o Drugom dodatnom protokolu Budimpeštanske konvencije.

Dodatna razmatranja takođe treba usmjeriti ka cilju, naporima i očekivanim rezultatima za organ vlasti koji će biti odgovoran za nacionalni centralni punkt 24/7 (vidi odjeljak 3.1 ovog dokumenta). Od presudne je važnosti razumjeti šta se od njega očekuje i razmjena kakvih se informacija, operativnih informacija ili dokaza očekuje.

Isti značaj treba dati i operacionalizaciji internog mehanizma međuinstitucionalne saradnje kako je definirano u članu 17. Konvencije. Kao što je prethodno navedeno u ovoj studiji (odjeljak 3.1), takva domaća saradnja može se osloniti na postojeće opće postupke koji upravljaju svakim tijelom i koji omogućavaju međuinstitucionalnu razmjenu informacija, ili bi se mogao odabrati formalniji, detaljniji ili većoj mjeri namjenski okvir i postupak koji se može usvojiti u procesu primjene Konvencije. To manje-više uređeno rješenje može se smatrati i internom/nacionalnom/domaćom mrežom podrške za nacionalni centralni punkt 24/7, zavisno od toga koju bi odluku strana ugovornica donijela s obzirom na njen položaj na nacionalnoj organizacijskog pravosudnoj mapi.

Sljedeći koraci preporučuju se na putu uspostavljanja domaće mreže koja podržava nacionalni centralni punkt 24/7:

- odabir organa vlasti koji će na domaćem nivou biti uključeni u rad mreže prema svojim nadležnostima;
- organiziranje dovoljnog broja sastanaka za odabrane organe vlasti radi analize njihove uloge, sposobnosti, odgovornosti i postupaka bilo u borbi protiv konkretnih krivičnih djela ili prevenciji sličnih djela u odnosu na konvenciju MEDICRIME i zdravstveni sistem;

- dogovor o formatu i sadržaju dokumenta koji treba da usvoje organi vlasti koji učestvuju i način njihove saradnje (Memorandum o razumijevanju ili slično) i njegovo potpisivanje;
- imenovanje kontakata za svaki organ vlasti;
- utvrđivanje i obezbjeđivanje dovoljnih resursa za izvršavanje dodijeljenih zadataka;
- razvoj daljih postupaka za funkcionisanje mreže i druge radnje usmjerene na njihovo jačanje.

Vodeću ulogu u domaćem mehanizmu saradnje imaju istražna tijela, pravosudni organi, poput tužilaštva ili istražnog sudije ili policije, s obzirom na to da djelokrug konvencije MEDICRIME obuhvata krivičnopravnu nadležnost i očekuje se da će organi za provođenje zakona, tužilaštvo i sudovi biti organi vlasti koji će primjenjivati zaštitne članove Konvencije.

Međutim, treba napomenuti da u nekim zemljama koje su potpisale ili ratifikovale konvenciju MEDICRIME, zbog njihove državne organizacije i organizacije vlade, ne postoje centralizovane tužilačke ili sudske instance s nacionalnom jurisdikcijom za uzajamnu pravnu pomoć u krivičnim predmetima. Umjesto toga, postoje teritorijalno organizirane i raširene vlasti koje se tim pitanjima bave samo u okviru svojih ograničenih nadležnosti.

Pored toga, u nekim zemljama postoje centralizirani organi za provođenje kriminalističkih istraga koji se sastoje od predstavnika različitih pripadnika organa provođenja zakona i tužilaštva s otvorenom vezom prema istražnim sudijama.

Ipak, od značaja za funkcionisanje domaće mreže podrške jeste uključenost sistema zdravstvene zaštite (Ministarstvo ili Odjeljenje za zdravstvenu zaštitu ili slično vladino tijelo na općem nivou), jer organi za provođenje zakona, tužilaštvo i sud nemaju znanja o specifičnoj oblasti medicine i zdravstvene zaštite. Stoga bi trebala biti omogućena i ostvarena snažna podrška i saradnja između nadležnih i sposobnih zdravstvenih vlasti i sistema krivičnog pravosuđa.

Pored toga, u zavisnosti od lokalne organizacije i nadležnosti, trebalo bi da postoji uključivanje i saradnja s drugim vlastima kao što su Ministarstvo finansija, Carina, Službe za sprečavanje pranja novca, Nacionalna uprava za intelektualno vlasništvo i slično. Svaki od gore spomenutih organa vlasti već učestvuje u krivičnopravnim sistemima brojnih zemalja u pogledu drugih područja sprečavanja kriminala, sličnih ili čak identičnih sadržaju prevencije predviđenom konvencijom MEDICRIME, te će njihovo uključivanje biti prirodno i bez značajnih prepreka.

Stoga je važno biti svjestan raznolikosti organizacijskih i pravnih postavki koje mogu utjecati na funkcionisanje centralnog punkta 24/7, te se očekuje odluka o izbjegavanju rješavanja pitanja nacionalnog centralnog punkta 24/7 u organu vlasti koji nije u stanju pružiti odgovarajući odgovor na cijeloj teritoriji zemlje učesnice.

3.3. Institucionalizacija okvira na nacionalnom nivou

Kao što je navedeno, pravni okvir konvencije MEDICRIME pruža osnovu za inkriminaciju određenih krivičnih djela, zaštitu prava žrtava krivičnih djela utvrđenih tim instrumentom, kao i za podsticanje nacionalne i međunarodne saradnje. Članovi Konvencije pružaju dovoljno sadržajnog prostora za institucionalizaciju i uspostavljanje funkcionalnog nacionalnog centralnog punkta 24/7 radi pospješivanja uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 prema konvenciji MEDICRIME, iako to nije izričito određeno nekim posebnim članom.

To je moguće, kao što je prethodno objašnjeno, i zato što su organi vlasti koji bi trebali biti određeni kao nacionalni centralni punkt 24/7 na dovoljnom nivou pravosudne organizacije za izradu, usvajanje i jačanje podzakonskih akata u tom pogledu, bez relativne potrebe za postojanjem pravnog dokumenta višeg nivoa, poput zakona. Ove vlasti su takođe uključene u provođenje raznih obaveznih propisa ili propisa o suzbijanju, uključujući krivično pravosuđe, što se može upotrijebiti kao osnov za razvoj i primenu.

Jedan posebno važan aspekt jeste to što organi vlasti koji bi mogli biti određeni kao nacionalni centralni punkt 24/7 imaju po prirodi svoje organizacije službe za hitno djelovanje, odsjeke ili odjeljenja koja mogu biti angažirana u aktivnostima 24 sata dnevno sedam dana u sedmici. Takve službe najvjerovatnije već imaju uspostavljene postupke za danonoćna dežurstva koji se mogu prilagoditi novim zadacima.

Međutim, trebala bi se postići snažna podrška uspostavljanju nacionalnih centralnih punktova 24/7 kao dijela mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME jer će najvjerovatnije biti potrebno dodatno finansiranje. Tokom početne faze provođenja nacionalnog centralnog punkta 24/7, mogu se organizirati aktivnosti u okviru već postojećih resursa, ali vrlo brzo treba očekivati dodatno finansijsko, tehničko i kadrovsko angažovanje.

3.4. Postupak uspostavljanja mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME

Mogućnosti i odgovornosti vlasti koje bi mogle podstaći domaći centralni punkt 24/7 definirani su okvirima krivičnog pravosuđa potpisnica konvencije MEDICRIME, te je manje vjerovatno da će biti potreban neposredan rad na tom polju, osim ako se očekivane aktivnosti ili njihova priroda ili sadržaj mogu unaprijediti ili proširiti tako da odgovaraju potrebama.

Stoga se toplo preporučuje da se izvrši analiza odgovornosti, a zatim, ako je potrebno, da se obuhvate intervencije u oblastima prepoznatim kao problematične ili nefunkcionalne.

Pored toga, treba uzeti u obzir odredbe o saradnji utvrđene Konvencijom i one koje su se do sada dokazale u praksi u primjeni postojećih mreža, kao što su Mreža kontaktnih punktova 24/7 prema članu 35 Budimpeštanske konvencije ili slične. Treba razmotriti i Konvenciju Vijeća Evrope o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima iz 1959. godine i njena dva dodatna protokola.

Ukratko, radne grupe koje su formirale zemlje učesnice trebale bi razmotriti i definirati postupke i nadležnosti mreže centralnih punktova 24/7 i o njima se treba dogovoriti na Odboru za konvenciju MEDICRIME strana ugovornica,

Imajući u vidu moguće odgovornosti spomenute u odjeljku 3.1. ove studije, rasprave i konsultacije trebale bi obuhvatiti sljedeća pitanja:

- Šta će se prenijeti i razmijeniti putem mreže, posebno između nacionalnih centralnih punktova 24/7?
- Kako će se to prenijeti i razmijeniti putem mreže, posebno između nacionalnih centralnih punktova 24/7?
- Hoće li biti rokova za preduzimanje postupaka?
- Ko će i kako procijeniti djelotvornost mreže centralnih punktova 24/7?

- Hoće li postojati sistem izvještavanja Komitetu za Konvenciju strana ugovornica?

Presudna uloga u raspravi vezanoj za utemeljenje i operacionalizaciju rada mreže centralnih punktova 24/7 u skladu s konvencijom MEDICRIME pripada, bez sumnje, stranama ugovornicama. Bez obzira na to, rasprave bi trebale uključivati doprinose predstavnika ministarstava unutarnjih poslova, pravde i zdravlja, tužilaštava i, možda, najviših sudskih instanci i drugih relevantnih institucija.

Zbog važnosti predmeta saradnje, može se očekivati da će među potpisnicama konvencije MEDICRIME postojati snažno zanimanje za uspostavljanje i funkcionisanje ove mreže.

Ipak, Komitet za Konvenciju strana ugovornica mora biti spreman uložiti dodatne napore u korake koji bi trebali slijediti ovu studiju kako bi podržao stvaranje mreže i njenu promociju, te spremno pratiti njene aktivnosti, kao i raspravljati i objavljivati dodatne smjernice i/ili preporuke za njeno funkcionisanje.

DODATAK

I. Izvod iz poglavlja I konvencije MEDICRIME - Predmet i svrha, načelo nediskriminacije, obim, definicije

Član 1 – Predmet i svrha

1. Svrha ove Konvencije je sprečavanje i borba protiv prijetnji javnom zdravlju putem:
 - a. obezbjeđivanja inkriminacije određenih djela;
 - b. zaštite prava žrtava krivičnih djela utvrđenih ovom Konvencijom;
 - c. podsticanja nacionalne i međunarodne saradnje.
2. Kako bi se osigurala djelotvorna primjena njenih odredaba od strane strana ugovornica, ova Konvencija uspostavlja poseban mehanizam praćenja.

Član 3 – Obim

Ova konvencija se odnosi na medicinske proizvode bez obzira na to jesu li zaštićeni pravima intelektualnog vlasništva ili nisu, ili jesu li generički ili nisu, uključujući pribor namijenjen za upotrebu zajedno s medicinskim sredstvima, kao i aktivne supstance, pomoćne supstance, dijelove i materijale koji su određeni za korištenje u proizvodnji medicinskih proizvoda.

Poglavlje III – Istraga, krivično gonjenje i procesno pravo Član 15 – Pokretanje i nastavak postupka

Svaka strana ugovornica preduzet će potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi osigurala da istrage ili krivično gonjenje krivičnih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom ne budu podređene žalbi i da se postupak može nastaviti čak i ako se žalba povuče.

Član 16 – Krivične istrage

1. Svaka strana ugovornica preduzet će potrebne mjere kako bi osigurala da osobe, jedinice ili službe zadužene za krivične istrage budu specijalizirane za područje borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju ili da osobe budu obučene u tu svrhu, uključujući finansijske istrage. Takve jedinice ili službe moraju imati odgovarajuće resurse.
2. Svaka strana ugovornica će preduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere, u skladu s načelima svog domaćeg zakona, kako bi se osigurala djelotvorna krivična istraga i krivično gonjenje krivičnih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom, omogućujući, prema potrebi, da njena nadležna tijela provode finansijske istrage, tajne operacije, kontrolirane isporuke i druge posebne istražne tehnike.

Poglavlje IV – Saradnja vlasti i razmjena informacija

Član 17 – Nacionalne mjere saradnje i razmjena informacija

1. Svaka strana ugovornica će preduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi osigurala da predstavnici zdravstvenih vlasti, carine, policije i drugih nadležnih tijela razmjenjuju informacije i saraduju u skladu s domaćim zakonima u cilju sprečavanja i djelotvorne borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju.
2. Svaka strana ugovornica će nastojati osigurati saradnju između svojih nadležnih vlasti i komercijalnog i industrijskog sektora u pogledu upravljanja rizicima od krivotvorenih medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju.
3. Uz dužno poštovanje zahtjeva zaštite ličnih podataka, svaka strana ugovornica će preduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi uspostavila ili ojačala mehanizme za:
 - a. primanje i prikupljanje informacija i podataka, uključujući putem kontaktnih punktova, na nacionalnom ili lokalnom nivou i u saradnji s privatnim sektorom i civilnim društvom, radi

- sprečavanja i borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju;
- b. stavljanje na raspolaganje informacija i podataka pribavljenih od strane zdravstvenih vlasti, carina, policije i drugih nadležnih organa radi njihove međusobne saradnje.
4. Svaka strana ugovornica preduzet će potrebne mjere kako bi osigurala da osobe, jedinice ili službe zadužene za saradnju i razmjenu informacija budu obučene u tu svrhu. Takve jedinice ili službe moraju imati odgovarajuće resurse.

Poglavlje VII – Međunarodna saradnja

Član 21 – Međunarodna saradnja u krivičnim predmetima

1. Strane ugovornice međusobno će saradivati, u skladu s odredbama ove Konvencije i u skladu s relevantnim međunarodnim i regionalnim instrumentima i aranžmanima dogovorenim na temelju jedinstvenog ili recipročnog zakonodavstva i njihovog domaćeg zakona, u najširem mogućem obimu, u svrhu istraga ili postupaka u vezi s krivičnim djelima utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom, uključujući zapljenu i konfiskaciju.
2. Strane ugovornice će saradivati u najširem mogućem obimu u ostvarivanju relevantnih međunarodnih, regionalnih i bilateralnih ugovora o izručenju i uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim predmetima u vezi s krivičnim djelima utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom.
3. Ako strana ugovornica koja izručenje ili pružanje uzajamne pravne pomoći u krivičnim predmetima uslovljava postojanjem ugovora primi zahtjev za izručenje ili pravnu pomoć u krivičnim predmetima od strane ugovornice s kojom nema takav ugovor, može, u potpunosti poštujući svoje obaveze prema međunarodnom pravu i pod uslovima predviđenim domaćim pravom zamoljene strane ugovornice, smatrati ovu Konvenciju pravnim osnovom za izručenje ili uzajamnu pravnu pomoć u krivičnim predmetima u vezi s krivičnim djelima utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom.

Član 22. - Međunarodna saradnja na prevenciji i drugim administrativnim mjerama

1. Strane će saradivati na zaštiti i pružanju pomoći žrtvama.
2. Strane će, ne dovodeći u pitanje svoje interne sisteme izvještavanja, odrediti nacionalni kontaktni punkt koji će biti odgovoran za prijenos i primanje zahtjeva za informacije i/ili saradnju u vezi s borbom protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju.
3. Svaka strana ugovornica će nastojati integrirati, gdje je to primjereno, prevenciju i borbu protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju u programe pomoći ili razvoja koji se pružaju u korist trećih država.

Poglavlje VIII - Mehanizam praćenja

Član 23 – Komitet strana ugovornica

1. Komitet strana ugovornica sastojat će se od predstavnika potpisnica
2. Konvencije.
3. Komitet strana ugovornica saziva Generalni sekretar Saveta Evrope. Njegov prvi sastanak održat će se u roku od godinu dana od stupanja na snagu ove Konvencije za desetu potpisnicu koja ju je ratifikovala. On će se zatim sastajati kad god to bude zahtijevala najmanje jedna trećina strana ugovornica ili Generalni sekretar.
4. Komitet strana ugovornica usvaja vlastiti poslovnik o radu.
5. Komitetu strana ugovornica u izvršavanju njegovih funkcija pomaže Sekretarijat Vijeća Evrope.
6. Strana ugovornica koja nije članica Vijeća Evrope doprinijet će finansiranju Komiteta strana ugovornica na način o kojem će odlučiti Komitet ministara nakon savjetovanja s tom stranom ugovornicom.

Član 24 – Ostali predstavnici

1. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope, Evropski komitet za probleme kriminaliteta (CDPC), kao i drugi relevantni međuvladini ili naučni komiteti Vijeća Evrope imenovat će po jednog predstavnika u Komitet strana ugovornica kako bi doprinijeli multisektorskom radu i multidisciplinarnom pristupu.
2. Komitet ministara može pozvati druga tijela Vijeća Evrope da imenuju predstavnika u Komitet strana ugovornica nakon savjetovanja s njima.
3. Predstavnici relevantnih međunarodnih tijela mogu biti primljeni kao promatrači u Komitet strana ugovornica u skladu s postupkom uspostavljenim odgovarajućim pravilima Vijeća Evrope.
4. Predstavnici relevantnih zvaničnih tijela strana ugovornica mogu biti primljeni kao promatrači u Komitet stranaka u skladu s postupkom utvrđenim relevantnim pravilima Vijeća Evrope.
5. Predstavnici civilnog društva, a posebno nevladine organizacije, mogu biti primljeni kao promatrači u Komitet strana ugovornica u skladu s postupkom utvrđenim relevantnim pravilima Vijeća Evrope.
6. Pri imenovanju predstavnika u skladu sa stavovima 2 do 5, osigurava se uravnotežena zastupljenost različitih sektora i disciplina.
7. Predstavnici imenovani u skladu sa stavovima 1 do 5 ovoga člana učestvuju na sastancima Komiteta strana ugovornica bez prava glasa.

Član 25 – Funkcije Komiteta strana ugovornica

1. Komitet strana ugovornica prati provođenje ove Konvencije. Poslovníkom Komiteta strana ugovornica utvrdit će se postupak ocjenjivanja provođenja ove Konvencije, uz korištenje multisektorskog i multidisciplinarnog pristupa.
2. Komitet strana ugovornica takođe olakšava prikupljanje, analizu i razmjenu informacija, iskustava i dobre prakse između država kako bi se poboljšala njihova sposobnost sprečavanja i borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju; Komitet može iskoristiti stručnost drugih relevantnih odbora i tijela Vijeća Evrope.
3. Nadalje, Komitet strana ugovornica po potrebi:
 - a. omogućava djelotvorno korištenje i provođenje ove Konvencije, uključujući identifikaciju svih problema i dejstva svake izjave ili ograde vezane za ovu Konvenciju;
 - b. izražava mišljenje o bilo kojem pitanju koje se odnosi na primjenu ove Konvencije i olakšava razmjenu informacija o značajnim elementima pravnog, političkog ili tehnološkog razvoja;
 - c. daje konkretne preporuke stranama ugovornicama u vezi s provođenjem ove Konvencije.
4. Evropski komitet za probleme kriminaliteta (engl. „European Committee on Crime Problems“ – CDPC) periodično se informiše o aktivnostima navedenim u stavovima 1, 2 i 3 ovoga člana.

II. I. Izvod iz Obrazloženja poglavlja I konvencije MEDICRIME – predmet i svrha, načelo nediskriminacije, obim, definicije

Član 1 – Predmet i svrha

19. Stav 1. bavi se ciljem i svrhama Konvencije, a to su sprečavanje i borba protiv prijetnji javnom zdravlju:
 - a. osiguravanjem inkriminacije određenih radnji, naime krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela, uključujući inkriminaciju saučesništva;
 - b. zaštitom prava žrtava krivičnih djela povezanih s pomenutim krivičnim djelimapod a);
 - c. podsticanjem nacionalne i međunarodne saradnje protiv krivičnih djela pomenutih pod a).

20. Stoga je fokus Konvencije na zaštiti javnog zdravlja; budući da se smatralo da su prava intelektualnog vlasništva općenito adekvatno zaštićena i na nacionalnom i na međunarodnom nivou, Konvencija ne pokriva nijedno pitanje vezano za kršenje prava intelektualnog vlasništva u vezi s krivotvorenjem medicinskih proizvoda, aktivnih supstanci, pomoćnih supstanci, dijelova i materijala. Međutim, odredbe o materijalnom krivičnom pravu Konvencije očito će se primjenjivati ne dovodeći u pitanje bilo kakvo moguće krivično gonjenje zbog kršenja prava intelektualnog vlasništva do kojeg može doći uslijed ponašanja inkriminisanog Konvencijom.

21. Stavom 2. predviđa se uspostavljanje posebnog mehanizma za praćenje (članovi 23 - 25) kako bi se obezbijedila djelotvorna primjena Konvencije.

Član 3 – Obim

26. Područje primjene Konvencije izričito je ograničeno na lijekove za humanu i veterinarsku upotrebu, kao i medicinska sredstva, njihove aktivne supstance, pomoćne supstance, dijelove ili materijale namijenjene za proizvodnju medicinskih proizvoda, uključujući pribor namijenjen za upotrebu zajedno s medicinskim sredstvima, kako je definirano u članu 4, bez obzira na status tih proizvoda, aktivnih supstanci, pomoćnih supstanci, dijelova, materijala i pribora prema zakonu o intelektualnom vlasništvu. Stoga su generički medicinski proizvodi takođe obuhvaćeni obimom Konvencije.

27. Nakon izvjesnih rasprava zbog posebnog regulatornog pristupa u pogledu medicinskih sredstava, za razliku od situacije u pogledu medicinskih proizvoda, *ad hoc* komitet je odlučio uključiti „medicinska sredstva“ u područje primjene Konvencije zbog očiglednih opasnosti po javno zdravlje koje takva sredstva predstavljaju kada se krivotvore, proizvode ili isporučuju ili plasiraju na tržište, a da nisu u skladu sa zahtjevima usklađenosti prema domaćim zakonima strana ugovornica. Slijedom toga, uključeni su dijelovi, materijali i pribor namijenjeni za upotrebu u proizvodnji medicinskih sredstava ili zajedno s njima.

28. *Ad hoc* komitet je odlučio da ne uključuje srodne, ali različite kategorije prehrambenih proizvoda, kozmetičkih proizvoda i biocida u obim Konvencije, ne isključujući, međutim, da bi te kategorije proizvoda mogle na kraju postati predmet dodatnih protokola.

Poglavlje III – Istrage, krivično gonjenje i procesno pravo

Član 15 – Pokretanje i nastavak postupka

106. Član 15. osmišljen je tako da omogući javnim vlastima da po službenoj dužnosti gone krivična djela utvrđena u skladu s Konvencijom, a da žrtva pritom ne mora podnijeti tužbu. Svrha ove odredbe jeste olakšati krivično gonjenje, posebno osiguravajući da se krivični postupak može nastaviti bez obzira na pritisak ili prijetnje počinitelaca krivičnih djela usmjerene na žrtve.

Član 16 – Krivične istrage

107. Ovim članom predviđa se specijalizirana krivična istraga i borba protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela od strane osoba, jedinica ili službi nadležnih nacionalnih organa vlasti država ugovornica.

108. Stavom 2. predviđa se da države ugovornice osiguraju djelotvornu istragu i krivično gonjenje krivičnih djela utvrđenih Konvencijom u skladu s temeljnim načelima svog nacionalnog zakonodavstva. Pojam „načela domaćeg zakonodavstva“ treba shvatiti tako da obuhvaća i temeljna ljudska prava, uključujući ona predviđena članom 6. EKLJP.

109. „Djelotvorna istraga“ se dalje definira tako da uključuje financijske istrage, tajne operacije, kontroliranu isporuku i druge posebne istražne tehnike. To bi moglo obuhvatiti elektronički i druge oblike nadzora, kao i operacije infiltriranja. Kao što je naznačeno formulacijom „tamo gdje je to prikladno“, strane ugovornice nisu zakonski dužne primijeniti bilo koju ili sve ove istražne tehnike, ali ako se strana ugovornica odluči da će istrage provoditi koristeći ove posebne tehnike, takođe će se primjenjivati načelo srazmjernosti, kako je navedeno u Preambuli Konvencija.

110. *Ad hoc* komitet je naglasio da je „kontrolirana isporuka“ jedna od najvažnijih istražnih alatki dostupnih vlastima u području krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela. Mjera „kontrolirane isporuke“ već je predviđena nizom međunarodnih pravnih instrumenata u oblasti krivičnog prava, posebno Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama i Drugom

Poglavlje IV – Saradnja vlasti i razmjena informacija

Član 17 – Nacionalne mjere saradnje i razmjena informacija

111. Umrežavanje na nacionalnom nivou zasnovano na multidisciplinarnom i multisektorskom pristupu ključni je element u borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela. Stoga se članom 17. predviđa saradnja i razmjena informacija između nadležnih vlasti u cilju sprečavanja i djelotvorne borbe protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju. U tom kontekstu, treba napomenuti da je uključivanje zdravstvenih vlasti u prevenciju i borbu protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela ključno sredstvo za djelotvornu zaštitu javnog zdravlja. Pored toga, stavom 2. predviđa se olakšavanje pružanja pomoći od strane relevantnih komercijalnih i industrijskih sektora nadležnim vlastima u pogledu upravljanja rizicima budući da ti sektori imaju široku stručnost vezanu za proizvode.

112. *Ad hoc* komitet je utvrdio da širok spektar vlasti uključenih u borbu protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela, od organa provođenja zakona do zdravstvenih vlasti, obično zahtijeva jačanje postojećih okvira za saradnju. Kao posebno nadahnuće autorima Konvencije poslužio je model Vijeća Evrope za mrežu Jedinstvenih kontaktnih punktova (engl. „Single Points of Contact“ – SPOC), koji je razvio Komitet stručnjaka za minimiziranje rizika po javno zdravlje koje predstavljaju krivotvoreni medicinski proizvodi i slična krivična djela (engl. „Committee of Experts on Minimising Public Health Risks posed by Counterfeit Medical Products“ – CD-P-PH/CMED) Vijeća Evrope. Ovaj SPOC model Vijeća Evrope već je u funkciji u sektoru EU za provođenje mjera vezanih za lijekove, i Forum o međunarodnom farmaceutskom kriminalu i Međunarodna organizacija kriminalističke policije (INTERPOL) postavili su ga kao radni kontaktni model za Međunarodnu radnu grupu za borbu protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda (engl. „International Medical Product Anti-Counterfeiting Task Force“ – IMPACT) pri Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (SZO). Međutim, članom 17. ni na koji se način ne obavezuju strane ugovornice da uvedu nova tijela zadužena za koordinaciju i razmjenu informacija na polju krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela.

Poglavlje VII – Međunarodna saradnja

Član 21 – Međunarodna saradnja u krivičnim stvarima

130. U ovom članu iznose se opća načela koja bi trebala uređivati međunarodnu saradnju u krivičnim stvarima.

131. Stavom 1. obavezuju se strane ugovornice da sarađuju, na osnovu odgovarajućih međunarodnih i domaćih zakona, u najširem mogućem obimu u svrhu istraga ili krivičnih postupaka vezanih ha krivična djela utvrđene Konvencijom, uključujući u svrhu izvršavanja mera zapljene i konfiskacije. U tom kontekstu, posebno treba uputiti na Evropsku konvenciju o izručenju (ETS br. 24), Evropsku konvenciju o uzajamnoj pomoći u krivičnim predmetima (ETS br. 30), Evropsku konvenciju o transferu osuđenih osoba (ETS br. 112), Konvenciju o pranju novca, pretresu, zapljeni i konfiskaciji prihoda stečenog kriminalom (ETS br. 141) i Konvenciju Vijeća Evrope o pranju novca, pretresu, zapljeni i konfiskaciji prihoda stečenog kriminalom i o finansiranju terorizma (CETS br. 198).

132. Na isti način kao u stavu 1, stavom 2. strane ugovornice obavezuju se da sarađuju, u najširem mogućem obimu i na osnovu relevantnih međunarodnih, regionalnih i bilateralnih pravnih instrumenata, na izručenju i uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim predmetima u vezi s krivičnim djelima utvrđenim Konvencijom.

133. Stavom 3. ovlašćuje se strana ugovornica koja uzajamnu pomoć u krivičnim stvarima ili izručenje uslovljava postojanjem ugovora da Konvenciju smatra pravnim osnovom za pravosudnu saradnju sa stranom s kojom nije sklopila takav ugovor. Ova odredba, koja nema svoju svrhu između država članica Vijeća Evrope zbog postojanja Evropskih konvencija o izručenju i uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim predmetima, koje datiraju iz 1957. i 1959. godine, i njihovih protokola, od značaja je zbog mogućnosti koja se daje trećim državama da potpišu Konvenciju (up. član 28). Zamoljena strana ugovornica postupit će po takvom zahtjevu u skladu s relevantnim odredbama svog domaćeg zakona koji možda predviđaju uslove ili razloge za odbijanje. Svaka preduzeta radnja mora biti u potpunosti u skladu sa obavezama prema međunarodnom pravu, uključujući obaveze prema međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima.

Član 22 – Međunarodna saradnja na prevenciji i drugim administrativnim mjerama 134. Kao što je navedeno u naslovu, član 22. pokriva samo administrativne mjere i ne bavi se međunarodnom saradnjom u krivičnim predmetima (vidi član 21. gore). Ova odredba obavezuje strane ugovornice na saradnju na zaštiti i pružanju pomoći žrtvama, up. stav 1. ovog člana.

135. Prema stavu 2, strane ugovornice će odrediti nacionalni kontaktni punkt za primanje zahtjeva za informacije i/ili saradnju izvan obima međunarodne saradnje u krivičnim stvarima. Nacionalni kontaktni punkt uspostavlja se ne dovodeći u pitanje sistem internog izvještavanja strana ugovornica. *Ad hoc* komitet je smatrao da treba prepustiti strani ugovornici da odluči o tome kako će organizirati nacionalni kontaktni punkt i mehanizam prijenosa informacija s relevantnim internim sektorima u borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela.

136. Stavom 3. ovog člana strane ugovornice se obavezuju da nastoje uključiti, prema potrebi, sprečavanje i borbu protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela koja predstavljaju prijetnje javnom zdravlju u programe razvojne pomoći od koristi trećim državama. Mnoge države članice Vijeća Evrope provode takve programe koji pokrivaju različita područja, kao što su obnova ili učvršćivanje vladavine zakona, razvoj pravosudnih institucija, borba protiv kriminala i tehnička pomoć u provođenju međunarodnih konvencija. Neki od tih programa mogu se provoditi u zemljama koje se suočavaju sa značajnim problemima uzrokovanim aktivnostima inkriminisanim Konvencijom. U tom kontekstu, čini se prikladnim da takvi programi uzimaju u obzir pitanja koja se odnose na prevenciju i kažnjavanje ovog oblika kriminaliteta i da ih na odgovarajući način uključe.

Poglavlje VIII – Mehanizam praćenja

137. Poglavlje VIII Konvencije sadrži odredbe čiji je cilj osigurati djelotvorno provođenje Konvencije od strane strana ugovornica. Sistem praćenja predviđen Konvencijom u osnovi se temelji na tijelu, Komitetu strana ugovornica, sastavljenom od predstavnika strana potpisnica Konvencije.

Član 23 – Komitet strana ugovornica

138. Članom 23. predviđa se uspostavljanje komiteta prema Konvenciji, Komiteta strana ugovornica, koje je tijelo s gore opisanim sastavom, odgovorno za određeni broj zadataka na osnovu Konvencije.

139. Komitet strana ugovornica prvi put će sazvati generalni sekretar Vijeća Evrope, u roku od godinu dana od stupanja na snagu Konvencije na osnovu njene 10. ratifikacije. On će se tada sastati na zahtjev trećine strana ugovornica ili generalnog sekretara Vijeća Evrope.

140. Treba naglasiti da je *ad hoc* komitet namjeravao omogućiti da Konvencija brzo stupi na snagu, odgađajući pritom uvođenje mehanizma praćenja sve dok Konvenciju ne bude ratificirao dovoljan broj država da bi mogla djelovati pod zadovoljavajućim uslovima, s dovoljnim brojem reprezentativnih strana ugovornica kako bi joj se osigurala vjerodostojnost.

141. Osnivanjem tog tijela osigurat će se ravnopravno učešće svih strana ugovornica u procesu donošenja odluka i u postupku praćenja Konvencije, a takođe će se ojačati saradnja između strana ugovornica kako bi se osigurala pravilna i djelotvorna primjena Konvencije.

142. Komitet strana ugovornica mora usvojiti poslovnik kojim se utvrđuje način na koji funkcioniše sistem praćenja Konvencije, uviđajući da se poslovnik mora sastaviti na takav način da se provođenje Konvencije od strane strana ugovornica, uključujući Evropsku uniju, djelotvorno nadgleda.

143. Komitet ministara odlučit će o načinu na koji će one strane ugovornice koje nisu države članice Vijeća Evrope doprinijeti finansiranju ovih aktivnosti. Komitet ministara zatražit će mišljenje onih strana ugovornica koje nisu države članice Vijeća Evrope prije donošenja odluke o budžetskim izdvajanjima koja će se dodijeliti Komitetu strana ugovornica.

Član 24 - Ostali predstavnici

144. Član 24. sadrži važnu poruku koja se odnosi na učestvovanje tijela koja nisu strane ugovornice u mehanizmu praćenja Konvencije kako bi se obezbijedio istinski multisektorski i multidisciplinarni pristup. Ona se odnosi, najprije, na Parlamentarnu skupštinu i Evropski komitet za probleme kriminaliteta (CDPC), a zatim, nespecificiranije, na druge relevantne međuvladine ili naučne komitete Vijeća Evrope koji bi, na osnovu svojih odgovornosti, sigurno dali vrijedan doprinos učestvovanjem u praćenju rada na Konvenciji. Ti komiteti su Evropski komitet za farmaciju i farmaceutsku njegu (engl. „European Committee on Pharmaceuticals and Pharmaceutical Care“ – CD-P-PH) i Komisija Evropske farmakopeje i njena savjetodavna grupa Opće mreže službenih laboratorija za kontrolu lijekova (engl. „General Network of Official Medicines Control Laboratories“ – GeON). U tom kontekstu treba napomenuti da je CD-P-PH posebno ovlašten da sarađuje sa CDPC-om kako bi se umanjili rizici po javno zdravlje koje predstavljaju krivotvoreni lijekovi i drugi oblici farmaceutskog kriminaliteta.

145. Važnost koja se pridaje uključivanju predstavnika relevantnih međunarodnih tijela i relevantnih službenih tijela strana ugovornica, kao i predstavnika civilnog društva u rad Komiteta strana ugovornica, nesumnjivo je jedna od glavnih snaga sistema praćenja koju su obezbijedili pregovarači. Izraz „relevantna

međunarodna tijela“ u stavu 3. treba shvatiti kao međuvladina tijela aktivna na polju obuhvaćenom Konvencijom. Izraz „relevantna službena tijela“ u stavu 4. odnosi se na zvanično priznata nacionalna ili međunarodna tijela stručnjaka koja rade u savjetodavnom svojstvu za strane potpisnice Konvencije na polju obuhvaćenom Konvencijom, posebno u pogledu medicinskih proizvoda i medicinskih sredstava.

146. Mogućnost prijema predstavnika međuvladinih, vladinih i nevladinih organizacija i drugih tijela koja su aktivno uključena u sprečavanje i suzbijanje krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela kao promatrača smatrala se važnim pitanjem za stvarnu djelotvornost nadzora primjene Konvencije.

147. Stavom 6. propisuje se da prilikom imenovanja predstavnika za promatrače prema stavovima 2. do 5. (tijela Vijeća Evrope, međunarodna tijela, zvanična tijela strana ugovornica i predstavnici nevladinih organizacija), bude osigurana uravnotežena zastupljenost različitih sektora i uključenih disciplina (organi održavanja zakona, pravosuđe, vlasti koje regulišu farmaceutske proizvode i medicinska sredstva, kao i interesne grupe civilnog društva).

Član 25 – Funkcije Komiteta strana ugovornica

148. Prilikom izrade ove odredbe, *ad hoc* komitet je želio da se temelji na sličnoj odredbi Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (CETS. br. 201), stvarajući što je moguće jednostavniji i fleksibilniji mehanizam, usredsređen na Komitet strana ugovornica sa širom ulogom u pravnom radu Vijeća Evrope na borbi protiv krivotvorenja medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela. Komitet strana ugovornica stoga je predodređen da služi kao centar za prikupljanje, analizu i razmjenu informacija, iskustava i dobre prakse između strana ugovornica radi unapređenja njihovih politika u ovoj oblasti primjenom multisektorskog i multidisciplinarnog pristupa.

149. Što se Konvencije tiče, Komitet strana ugovornica ima tradicionalne nadležnosti praćenja i:

- igra ulogu u djelotvornom provođenju Konvencije davanjem prijedloga za olakšavanje ili poboljšanje djelotvorne upotrebe i provođenja Konvencije, uključujući utvrđivanje svih problema i učinaka izjava datih prema Konvenciji;
- igra opću savjetodavnu ulogu u vezi s Konvencijom izražavanjem mišljenja o bilo kojem pitanju u vezi s primjenom Konvencije, uključujući davanje posebnih preporuka stranama ugovornicama u tom pogledu;
- služi kao klirinška kuća i olakšava razmjenu informacija o značajnim pravnim, političkim ili tehnološkim dostignućima u vezi s primjenom odredaba Konvencije. U tom kontekstu, Komitet strana ugovornica može iskoristiti stručnost drugih relevantnih odbora i tijela Vijeća Evrope. Pored komiteta spomenutih pod komentarom na član 24. stav 1, kao primjeri takvih stručnih odbora i tijela Vijeća Evrope mogli bi se navesti Komitet stručnjaka za minimiziranje rizika po javno zdravlje koje predstavljaju krivotvoreni medicinski proizvodi i slična krivična djela (CD-P-PH / CMED), čiji su, *između ostalog*, zadaci razvoj i promocija multisektorskih strategija za prevenciju i upravljanje rizicima za zaštitu javnog zdravlja od krivotvorenih medicinskih proizvoda i sličnih krivičnih djela i Opća evropska mreža službenih laboratorija za kontrolu lijekova (engl. „General European Network of Official Medicines Control Laboratories“ – OMCL).

150. U stavu 4. navodi da bi se Evropski komitet za probleme kriminaliteta (CDPC) trebao povremeno informirati o aktivnostima spomenutim u stavovima 1, 2 i 3 člana 25.